

Międzynarodowa Konferencja Naukowa “Pod znakiem Orła i Pogoni. Polsko-litewskie związki naukowe i kulturowe w dziejach Uniwersytetu Wileńskiego” (Wilno, dn. 21–22 listopada 2019 r.)

Irena Fedorovič

Uniwersytet Wileński (Litwa)
e-mail: irena.fedorovic@ff.vu.lt

Kinga Geben

Uniwersytet Wileński (Litwa)
e-mail: kinga.geben@ff.vu.lt

W dn. 21–22 listopada 2019 r. na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Wileńskiego odbyła się Międzynarodowa Konferencja Naukowa pt. *Pod znakiem Orła i Pogoni. Polsko-litewskie związki naukowe i kulturowe w dziejach Uniwersytetu Wileńskiego*. Organizatorami konferencji było Centrum Polonistyczne we współpracy z Instytutem Polskim w Wilnie. Konferencja była pomyślana jako naukowa forma upamiętnienia czterech ważnych rocznic: 450–lecia Unii Lubelskiej, 440–lecia założenia Akademii Wileńskiej oraz 100–lecia reaktywowania Uniwersytetu Wileńskiego pod nazwą Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie. Rocznica czwarta — to 25–lecie polonistyki na Uniwersytecie Wileńskim, bowiem polonistyka powstała dzięki śp. Prof. Algisowi Kalėdzie w roku akademickim 1993/1994.

W ramach konferencji odbywały się obrady zarówno panelowe, jak też w trzech (pierwszego dnia) i dwóch (drugiego dnia) równoległych sekcjach. Zaproszenia do udziału w obradach przyjęli znakomici badacze z Polski, którzy tworzyli ówczesną Katedrę Filologii Polskiej — prof. dr hab. Tadeusz Bujnicki, emerytowany profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, wilnianin z urodzenia, syn żagarysty Teodora Bujnickiego, oraz prof. Elżbieta Janus, emerytowana profesor Instytutu Badań Literackich PAN, uczennica prof. Marii Renaty Mayenowej, absolwentki Uniwersytetu Stefana Batorego. Dołączyli do nich profesorowie z Uniwersytetu Warszawskiego, którzy bezpośrednio przyczynili się do powstania ówczesnej Katedry Filologii Polskiej (obecnie Centrum Polonistyczne) — Elżbieta Smułkowa i Stanisław Dubisz, a także ci, którzy w ciągu 25 lat współpracowali z tą placówką oraz przez jakiś czas wykładali tu

(Halina Karaś, Bohdan Cywiński, Andrzej Romanowski, Radosław Okulicz-Kozaryn, Paweł Bukowiec, Małgorzata Kasner).

Ogółem wygłoszono 44 referaty, w tym 13 — autorstwa pracowników Uniwersytetu Warszawskiego, 11 — Uniwersytetu Wileńskiego, 4 — Katolickiego Uniwersytetu Jana Pawła II oraz po kilka z takich placówek, jak: Uniwersytet im. A. Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Instytut Sławiistyki PAN, Akademia Sztuki Wojennej. Poza referatami w języku polskim było też kilka wystąpień w języku litewskim, dotyczących wspólnego dziedzictwa Rzeczypospolitej Obojga Narodów, ich autorami byli pracownicy biblioteki Uniwersytetu Wileńskiego, Instytutu Języka Litewskiego, Akademii Sztuk Pięknych w Wilnie. Polonistyka na Uniwersytecie Wileńskim obecnie funkcjonuje w ramach Instytutu Badań Języków i Kultur Regionu Morza Bałtyckiego. Tym bardziej cieszył więc udział w konferencji polonistów z sąsiednich krajów — z Niemiec (prof. dr hab. Alicja Nagórko z Uniwersytetu Humboldtów w Berlinie) i z Rosji (dr hab. Tatjana Shkapenko z Uniwersytetu Federalnego im. I. Kanta w Kaliningradzie).

Tematyka konferencji była różnorodna, choć zasadniczo dotyczyła tytułowych naukowych związków polsko-litewskich w dziedzinie językoznawstwa, literaturoznawstwa, historii, historii sztuki. Przypomniano na niej m. in. wiele faktów z różnych etapów działalności Uniwersytetu Wileńskiego, z życia kulturalnego Wilna (m. in. z okresu międzypowstaniowego) wraz z podkreśleniem zasług w tej dziedzinie takich postaci, jak: Remigiusz Kossakowski, Maciej Poczobut-Odlanicki, Adam Mickiewicz, Kanuty Rusiecki, Wincenty Smakowski, Ludwik Mianowski, Stanisław Pigoń, Manfred Kridl, Marian Zdziechowski, Ferdynand Ruszczyk, Jan Bułhak, Ludwik Janowski, Mieczysław Limanowski, Jan Otrębski, Antonina Obrębska-Jabłońska, Maria Renata Mayenowa, Leopold Tyrmand, Vlas Dréma. Do jubileuszu unii lubelskiej nawiązywały niezwykle ciekawy referat prof. dr hab. Stanisława Dubisza *“Postanowienia Rzeczypospolitej Obojga Narodów” — komentarz filologiczny do aktu unii lubelskiej roku 1569*. Tematyka związków polsko-litewskich obejmowała również działalność pism naukowych (takich jak np. *“Acta Baltico-Slavica”*, wydawanego przez Instytut Sławiistyki Polskiej Akademii Nauk w Warszawie), ocenę prac w ramach różnych projektów (np. opracowanie *“Normatywnego słownika polskich nazw miejscowych” z obszaru Litwy*), wydawanie przekładów utworów literackich z obu języków itp.

W sekcji językoznawczej pierwszego dnia wygłoszono 8 referatów. Moderatorem pierwszej części był prof. dr hab. Stanisław Dubisz (Uniwersytet Warszawski). Doc. dr Viktorija Ušinskienė (Uniwersytet Wileński) w referacie pt. *Trockie akta sądowe z lat 1660–1661 na tle komunikacji prawnej WKL* przedstawiła wyniki swoich badań archiwalnych. Omówiła cechy językowe i typologiczne rękopisów trockich grodzkich aktów sądowych.

Dr Irena Kulik (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II) w referacie pt. *“Liankialis” oraz “Litwiak”*. *Antroponimia w inskrypcjach nagrobnych na południowych krańcach Wileńszczyzny i Lubelszczyzny* zarysowała wstęp do badań antroponimii.

Referat w języku litewskim Dr Jūratė Pajėdienė (Lietuvių kalbos institutas) pt. *Apie leksemų "širdis", "išmintis", "siela" parinktis Mikalojaus Daukšos "Katekizme" (1595) zawieral dogłębna analizę wybranych leksemów (serce, mądrość i dusza) wraz z analizą ich odpowiedników w językach bałtyckich i słowiańskich.*

Dr Tatiana Vologdina (Uniwersytet Wrocławski) w referacie pt. *Polskie zamawiania w zbiorze rękopisów zamawiań litewskich* przedstawiła polskie zamawiania i ich litewskie odpowiedniki, które znane są na Litwie.

Drugi blok tematyczny dotyczył metodyki nauczania języka polskiego, wyzwania, jakie stoją przed humanistyką w kraju i w Polsce oraz oczekiwań, jakie wobec absolwentów polonistyki mają pracodawcy związani z mediami na Litwie.

Dr hab. Tatjana Shkapenko (Bałtycki Uniwersytet Federalny im. Immanuela Kanta, Kaliningrad) w referacie pt. *Dyktando multimodalne środkiem promocji języka polskiego jako obcego* omówiła sposoby kształcenia cudzoziemców z wykorzystaniem takich środków dydaktycznych jak dyktanda. Przedstawione w referacie dyktanda multimodalne (autorstwa referentki) świadczyły o tym, iż żywy sposób wykorzystania gier językowych, skojarzeń i obrazów sprawia, że powstałe dyktanda mogą nie tylko uczyć, ale też bawić.

Dr hab. Agnieszka Małocha (Uniwersytet Wrocławski) w referacie pt. *Zagadnienie równościowej edukacji w programie studiów polonistycznych na Uniwersytecie Wrocławskim* podjęła się zadania dyskusji z programem nauczania, normą i uzusem językowym dotyczącym nazw żeńskich. Wychodząc od procesów derywacyjnych w zakresie kategorii żeńskości, zwróciła uwagę na naturalne potrzeby nowego nazewnictwa zawodów i urzędów, które do tej pory były przez kobiety rzadko sprawowane. Referat wywołał żywą dyskusję w międzynarodowym towarzystwie osób słuchających referatu na temat odczuć społecznych w różnych krajach wobec tych form.

Doc. dr Kinga Geben (Uniwersytet Wileński) w referacie pt. *Metody skutecznego nauczania języka polskiego a postawa autonomiczna studenta* omówiła teorie na temat uczenia się języka i stosowania różnych strategii nauczania na podstawie studium przypadku studentki poznającej język polski od podstaw na polonistyce wileńskiej.

Mgr Edyta Maksymowicz, która jest dyrektorem telewizji TVP Wilno oraz redaktorem portalu multimedialnego "Wilnoteka", oczami praktyka omówiła tytułowe zagadnienie swojego referatu (*Wyzwania i potrzeby w kształceniu polonistów jako przyszłych pracowników mediów polskich*).

Jubileuszowe obchody miały jeszcze kilka ważnych i ciekawych akcentów. Przed rozpoczęciem obrad pierwszego dnia konferencji nasza koleżanka doc. dr Viktorija Ušinskienė, która nauczala języka polskiego na Uniwersytecie Wileńskim jeszcze przed powstaniem Katedry Filologii Polskiej (jako lektoratu do wyboru), z rąk Ambasador RP w Wilnie Pani Urszuli Doroszewskiej otrzymała Złoty Krzyż Zasługi. Drugiego dnia, po zakończeniu konferencji, jej uczestnicy wzięli udział w niezwykłym wydarzeniu — uroczystym pogrzebie powstańców z 1863 r. na wileńskiej Rossie. A to jeszcze nie był koniec imprez konferencyjnych: w sobotę 24 listopada nasz gość, mgr

Marcel Woźniak, doktorant Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu, miał w Domu Kultury Polskiej prezentację swojej książki *Biografia Leopolda Tyrmanda. Moja śmierć będzie taka, jak moje życie* (2016). Natomiast w poniedziałek 25 listopada Centrum Polonistyczne było jednym ze współorganizatorów konkursu „Amat victoria curam” („Zwycięstwo wymaga troski”) dla tłumaczy literatury polskiej na język litewski, jak też literatury litewskiej — na język polski. Z ogromną satysfakcją przyjęliśmy wiadomość, że I miejsce w kategorii A — przekład z języka litewskiego na język polski — zajęła Karolina Słotwińska, studentka III roku polonistyki Uniwersytetu Wileńskiego.

Centrum Polonistyczne Uniwersytetu Wileńskiego składa serdeczne podziękowania współorganizatorom konferencji i imprez towarzyszących — Instytutowi Polskiemu w Wilnie oraz sponsorom dwudniowych obrad — Fundacji „Pomoc Polakom na Wschodzie” i Senatowi Rzeczypospolitej Polskiej.

Z materiałami oraz programem konferencji można się zapoznać na stronie internetowej <http://www.ereioirvycio.fff.vu.lt/pl/strona-glowna/>.

Listopad 2019 r.